

Årsberetning 2000

**Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser
Psykosomatik og Liaisonpsykiatri**

Indhold

Forord.....	2
Beretning over aktiviteter i 2000 og planer for 2001	3
Organisatoriske forhold.....	6
Medarbejdere.....	7
Klinisk funktion	7
Igangværende forskning.....	8
Bedømmelsesopgaver	13
Videnskabelige publikationer	14
Bøger og bogkapitler	15
Ikke-videnskabelige publikationer	15
Poster.....	15
Videnskabelige foredrag	16
Foredrag og undervisning i øvrigt.....	17
Formelle vejledningsopgaver	19
Vejledning og rådgivning i øvrigt	20
Kongresser, konferencer og lignende.....	20
Arrangør/medarrangør af kurser	21
Gæsteforelæsere	21
Udvalgsarbejde, tillidshverv og lignende.....	22
Tidsskriftopgaver	23

Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser

Psykosomatik og Liaisonpsykiatri • Århus Universitetshospital
Barthsgade 5, 1. • 8200 Århus N

E-mail: flip@aaa.dk • www.auh.dk/cl_psych/dk/index.htm

Forord

Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser, Psykosomatik og Liaisonpsykiatri (FFL) blev oprettet i foråret 1999 på initiativ af Århus Amt, Afdelingen for Sundhedsfremme, Udvikling og Forskning, og Århus Universitetshospital.

Funktionelle – herunder somatoforme – lidelser er hyppige og udgør en væsentlig økonomisk belastning for sundhedsvæsenet og samfundet i øvrigt, og med dette initiativ udviser Århus Amt og Århus Universitetshospital villighed til at styrke indsatsen over for denne ofte svært lidende patientgruppe. Forskningsenheden er den første af sin art i Danmark, og der findes kun enkelte sammenlignelige afdelinger på verdensplan. Initiativet skal således også ses i et nationalt og internationalt perspektiv.

Enhedens målgruppe er patienter med funktionelle lidelser, dvs. tilstande hvor patienten er plaget af fysiske symptomer, som der ikke kan findes et tilstrækkeligt organisk grundlag for. Herudover vil enheden også mere generelt arbejde med sygdomsadfærd, psykologiske reaktioner på og komplikationer til fysiske sygdomme, læge-patient forholdet, etc.

Enheden tager udgangspunkt i en tværfaglig tilgang til de funktionelle lidelser, idet de ses under såvel en psykiatrisk/psykologisk, en somatisk, som en social synsvinkel.

Enheden er først og fremmest en forskningsenhed, hvis hovedvirke falder inden for forskning, udvikling og uddannelse. Enheden har en mindre underordnet klinisk funktion, overvejende i tilknytning til konkrete forskningsprojekter.

Alle aspekter af funktionelle lidelser er emner for behandlings-, undervisnings- og forskningsindsatsen. Som forskningsemner kan nævnes behandlingsmetoder, herunder udvikling af reference- og uddannelsesprogrammer, sygdomsadfærd, coping, læge/patient forhold, patientuddannelse, compliance, organisation af sundhedsvæsenet og sundhedsøkonomi. Der lægges specielt vægt på randomiserede kontrollerede interventionsstudier.

Enhedens virke retter sig både mod primær- og sygehussektoren, men også mod den sociale sektor.

Enheden er baseret i Århus Amt, men vil også kunne indgå i konkrete forskningsprojekter og modtage patienter fra andre amter samt kunne deltage i internationale forskningsprojekter.

Enheden prioriterer samarbejdsprojekter med andre forskningsinstitutter, kliniske afdelinger, socialektoren, praktiserende læger mv. højt.

Beretning over aktiviteter i 2000 og planer for 2001

Afdelingen blev oprettet i sommeren 1999, og 2000 har været præget af etablerings- og opbygningsfasen. Der har været arbejdet med at udmønte den organisatoriske og ledelsesmæssige struktur og med at fastlægge de administrative rutiner internt på enheden og i relation til Århus Kommunehospital, som varetager de driftsunderstøttende funktioner for enheden.

Samarbejdet med diverse involverede instanser og enkeltpersoner har været upåklageligt, og enheden er blevet mødt med stor velvillighed fra alle side. Det må dog også anføres, at der har været visse problemer omkring nogle praktiske forhold og administrative rutiner.

Enheden var i de første måneder af året stærkt generet af ombygning og renovering af kontorfaciliteterne – et arbejde, som var kommet i gang med store forsinkelser. Personalet udviste stor velvillighed og evne til at løse de mange praktiske problemer, dette forårsagede, hvorfor de planlagte forskningsprojekter kun blev marginalt forsinkede.

Den strukturmæssige indplacering under Universitetshospitalet – imellem psykiatrien og somatikken – og den fysiske placering ved Århus Kommunehospital er optimal set i forhold til afdelingens arbejdsområde, det tværfaglige aspekt og den mulige fremtidige kliniske funktion i enheden. Strukturen indebærer dog en risiko for isolering, specielt i forhold til det psykiatriske bagland. Dette har været forsøgt forebygget ved igennem 2000 at udvikle relationerne til psykiatrien, og blandt tiltagene kan nævnes, at lederen af FFL i 2000 blev optaget i det psykiatriske specialråd. Det må dog konkluderes, at en langsigtet løsning på dette isolationsproblem endnu ikke er fundet.

FFL fremsendte sammen med Århus Kommunehospital et høringssvar vedrørende den nye psykiatriplan for at fremhæve, at FFL også er en del af den psykiatriske forskningsindsats ved Århus Universitetshospital. Endvidere blev behovet for at oprette en specialiseret liaisonpsykiatrisk tilsynsfunktion fremhævet, dvs. en tilsynsfunktion der lever op til den standard, som er ønskelig ved et universitetshospital, både med hensyn til den kliniske kvalitet og uddannelsen af kommende speciallæger.

Behovet for en klinisk funktion er understreget af de mange henvendelser fra praktiserende læger, somatiske og psykiatriske afdelinger mfl., der ønsker at henvise patienter til vurdering eller behandling ved FFL.

Intentionerne bag forskningsenheden er at opbygge et tværfagligt forskningsmiljø af international standard med vægt på samarbejdet med andre forskningsmiljøer. Ud over forskning er der lagt vægt på formidling og undervisning samt på sigt opbygningen af en klinisk funktion. Som det vil fremgå af årsberetningen, lever afdelingen allerede i vidt omfang op til mange af intentionerne.

Forskningsaktiviteterne har i 2000 været domineret af et stort tværfagligt forskningsprojekt, hvor forskellige aspekter af funktionelle lidelser og sygdomsadfærd i almen praksis undersøges, bl.a. effekten af diagnostisk screening for psykiske – herunder funktionelle lidelser – og effekten af at efteruddanne de praktiserende læger i behandling af patienter med funktionelle lidelser. Projektet er et samarbejde mellem Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser, Forskningsenheden for Almen Medicin, Psykologisk Institut og Institut for Etnografi og Social Antropologi ved Aarhus Universitet. Knyttet til projektet er også et søsterprojekt i Vejle Amt. Der er til dette forskningsprojekt tilknyttet nationale og internationale forskere, som fungerer som konsulenter og vejledere for bl.a. de 3 ph.d.-studerende, der indgår i projektet. Endvidere er der indgået et samarbejde med WHO Assessment, Classification and Epidemiology Group i forbindelse med forskningsprojektet, og afdelingen har fået status af WHODAS II Field Trial Centre.

I et meget tæt samarbejde med Forskningsenheden for Almen Medicin ved Aarhus Universitet er der i forbindelse med projektet udviklet et omfattende videreuddannelsesprogram for praktiserende læger i behandlingen af funktionelle lidelser. Dette er blevet særdeles godt modtaget af de læger, som er blevet undervist, og resultaterne med hensyn til effekten på patientbehandlingen afventes med spænding. Mulighederne for at tilbyde programmet mere generelt til praktiserende læger og for at tilpasse uddannelsesprogrammet, så også andre lægegrupper kan få et udbytte, er under forberedelse.

Undervisnings- og foredragsvirksomheden har været omfattende og har levet op til intentionerne om tværfaglighed, idet den har været rettet mod diverse specialer inklusiv psykiatrien, praktiserende læger, læger inden for socialsektoren, psykologer, antropologer og sygeplejersker både inden for psykiatrien og somatikken etc.

I forbindelse med opbygning af det interne videnskabelige miljø har der været arrangeret faste møder, hvor også eksterne gæsteforelæsere og undervisere har bidraget. Til disse møder har der været inviteret en bredere kreds af interesserede, og møderne har været velbesøgte. Dette er i tråd med enhedens intentioner om at blive et naturligt samlingspunkt for liaisonpsykiatrien, psykosomatikken og sundhedspsykologien i Danmark. Af samme grund har afdelingen oprettet en hjemmeside, som også indeholder links til andre relevante hjemmesider og databaser på området.

Strategien for de kommende år vil følge de linjer, som er fastlagt i forbindelse med afdelingens oprettelse.

Også de kommende år vil være præget af det store tværfaglige forskningsprojekt vedrørende funktionelle lidelser i almen praksis, som nu er i data-analysefasen. Dette projekt er rettet mod primærsektoren, og den høje forskningsaktivitet, som er rettet mod denne sektor, og det tætte samarbejde med Forskningsenheden for Almen Medicin ved Aarhus Universitet, som også set i et internationalt perspektiv er unikt, vil blive forsøgt fastholdt og udbygget.

Ved årsskiftet påbegyndtes udviklingen og planlægningen af randomiserede kontrollerede forsøg med en specialiseret ambulant behandling af patienter med somatoforme lidelser. En psykolog og en psykiater er ansat som hovedansvarlige for projektet. Som et biprodukt af dette projekt forventes det, at rammerne for det kliniske arbejde ved afdelingen vil blive fastlagt, herunder den interne kliniske uddannelse af medarbejderne.

Afdelingen deltager i forberedelsen af et EU-projekt – som involverer flere europæiske centre – vedrørende udforskningen af biologiske markører (PET-scanning, elektrofysiologiske målinger mv.) ved somatoforme lidelser. Lokalt er projektet et samarbejde med Afdeling for Biologisk Psykiatri ved Psykiatrisk Hospital og PET-centret ved Århus Kommunehospital, ligesom Neurofysiologisk Afdeling ved Århus Kommunehospital vil blive forsøgt inddraget.

I 2001 er det endvidere aftalt at FFL indgår i et projekt, hvor individer, der har været udsat for whiplash- (piskesmælds-) traumer, undersøges både somatisk og psykosocialt, og forskellige behandlingsformer testes. Undersøgelsen sker i et samarbejde med Dansk Smerteforskningscenter, Aarhus Universitet; Smerteklinikken, Århus Kommunehospital; Rygforskningscentret og Rygambulatoriet, Sygehus Fyn Ringe/SDU Odense Universitet.

Herudover er flere samarbejdsprojekter under overvejelse eller planlægning.

Internt i enheden er det i løbet af 2000 lykkedes at opbygge et konstruktivt forskningsmiljø, og de basale videnskabelige, forskningstekniske og administrative funktioner fungerer nu godt. Der vil også fremover blive lagt vægt på at udbygge disse funktioner.

Forskningsenheden indgår i Miljø for Folkesundhedsvidenskab, og enheden deltager i processen med den praktiske udmøntning af miljøet med dannelser af forskningsnetværk mv.

På det postgraduate og specialiserede niveau har FFL allerede en omfattende undervisningsaktivitet både nationalt og internationalt. Til gengæld deltager afdelingen ikke i studenterundervisningen ved Aarhus Universitet. Dette er uheldigt, da de basale færdigheder i diagnostik og behandling af funktionelle lidelser m.fl. burde indlæres allerede på dette tidspunkt, så disse færdigheder kommer til at indgå som en naturlig del af lægegerningen. Det blev i 2000 aftalt med Aarhus Universitet, at enheden tilknyttedes universitetet i form af et klinisk lektorat, som aktuelt dog er tidsbegrænset. Der vil blive arbejdet hen imod en permanent universitetstilknytning og mod, at afdelingen indgår i studenterundervisningen.

Organisatoriske forhold

Forskningsenheden er basisfinansieret af Århus Amt.

Enheden ledes af forskningsleder (adm. overlæge), som refererer til en bestyrelse.

Bestyrelsen er udpeget af og refererer til Århus Universitetshospitals ledelse.

Forskningsenheden er beliggende på Århus Kommunehospital, som varetager de basale driftsmæssige og administrative funktioner ved afdelingen.

Fra 2000 er enheden endvidere tilknyttet Aarhus Universitet igennem et nyoprettet lektorat.

Forskningsenhedens bestyrelse består af:

- forskningsleder for afdelingen, **dr. med., ph.d. Per Fink**
- repræsentant for Århus Kommunehospital, **cheflæge Hans Peder Gravesen** (formand)
- repræsentant for Århus Amt, Afdelingen for Sundhedsfremme, Udvikling og Forskning, **sekretariatsleder Anders Roed**
- Århus Universitetshospital, Psykiatrilædelser, **cheflæge, dr. med. Per Jørgensen**
- repræsentant for Århus Universitetshospital, somatikken, **prof., dr. med. Troels Staehelin Jensen**
- repræsentant for Aalborg Sygehus, **overlæge Heine Svarrer**
- repræsentant for Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Aarhus Universitet, **prof., dr. med. Raben Rosenberg**
- repræsentant for Psykologisk Institut, Aarhus Universitet, **prof., dr. med. Bobby Zachariae**
- repræsentant for Socialantropologisk Afdeling, Aarhus Universitet, **lektor Bjarke Paarup-Laursen**
- repræsentant for Forskningsenheden/Institut for Almen Medicin, **prof. Frede Olesen**
- repræsentant for Århus Kommunes/Århus Amts socialmedicinske enheder, **socialoverlæge Mads Meldgaard**

Medarbejdere

Enheden er normeret til 6 forskerstillinger inklusiv statistiker.

Ordinært aflønnet videnskabeligt personale:

- Forskningsleder, adm. overlæge, dr. med., ph.d. Per Fink
- Cand. psych. Lisbeth Bindslev
- Cand. psych. Anja Hareskov Jensen
- Statistiker Eva Ørnbo

Fondslønnet videnskabeligt personale:

- Mag. art., forskningslektor Jørgen Østergård Andersen
- Speciallæge i psykiatri Tomas Toft
- Cand. psych. Lisbeth Frostholm
- Speciallæge i almen medicin Kaj Sparle Christensen
- Speciallæge i almen medicin Jette Møller Nielsen (indtil 31.05.2000)
- Antropologistuderende Trine Dalsgaard

Teknisk administrativt personale, fonds- eller ordinært aflønnet:

- Sekretær, cand. ling. merc. Monica Laigaard Madsen (indtil 01.05.2000)
- Korrespondent Marie Louise Bro Pold (fra 01.06.2000)
- Lægeseekretær Susanne Bæk Lucht
- Lægeseekretær Tinna Lauritsen
- IT-medarbejder Flemming Andersen
- IT-medarbejder Nikolaj Bramsen (timelønnet)

Vedrørende løst tilknyttet personale henvises til afsnittet: Igangværende forskning.

Klinisk funktion

Afdelingen har ingen kliniske forpligtelser, men af uddannelseshensyn er enkelte patienter i behandling i 2000. I 2000 er der påbegyndt behandling af 9 patienter, afsluttet 9 patienter, og forskningsenheden har 7 patienter i fortsat behandling. Afdelingen har i begrænset omfang givet råd og vejledning vedrørende konkrete patienter.

Igangværende forskning

Huysse FJ, Herzog T, Lobo A, Cardoso G, Rigatelli M, Fink P, Campos R, Slaets JPJ, Lyons JS, Stiefel FC, Arolt V, Balogh N.

A Screening Instrument for the Detection of Psychosocial Risk Factors in Patients Admitted to General Hospital Wards.

Fælleseuropæisk projekt der er udviklet under EU Biomed1-programmet.

Status: Under publicering.

Fink P, Hansen MS, Oxhøj ML.

Screening for Psychosocial Risk Factors among Internal Medical Inpatients.

Projektet er den danske del af ovennævnte projekt og er i Danmark et samarbejde mellem Afdeling for Psykiatrisk Demografi, Psykiatrisk Hospital i Risskov og Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser.

Status: Under publicering.

Fink P, Hansen MS, Søndergård L.

Screening for Psychosocial Risk Factors in Neurological Patients.

Projektet er et søsterprojekt til det ovennævnte projekt og er et samarbejde mellem Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser og Afdeling for Psykiatrisk Demografi, Psykiatrisk Hospital i Risskov.

Status: Under analyse og publicering.

Hansen MS.

Mental Illness in Medical Inpatients.

Ph.d.-projekt i forbindelse med det ovennævnte fælleseuropæiske projekt. Projektet er i Danmark et samarbejde mellem Afdeling for Psykiatrisk Demografi, Psykiatrisk Hospital i Risskov (overlæge, dr. med. Munk-Jørgensen P) og Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser (overlæge, dr. med., ph.d. Fink P).

Status: Under publicering, ph.d. indleveret.

Jørgensen C.

Muskel- og skeletlidelser i almen praksis.

Ph.d.-projekt ved Forskningsenheden for Almen Medicin, Aarhus Universitet (prof. Olesen F) i samarbejde med Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser (overlæge, dr. med., ph.d. Fink P).

Status: Under publicering, ph.d. forsvaret.

Vedsted P, Fink P, Olesen F, Munk-Jørgensen P.

Psychological Distress as a Predictor of Frequent Attendance in Family Practice – A Cohort Study.

Projektet er et samarbejde mellem Forskningsenheden for Almen Medicin, Aarhus Universitet, Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser samt Afdeling for Psykiatrisk Demografi, Psykiatrisk Hospital i Risskov.

Status: Under publicering.

Vedsted P.

Hyppige brugere i almen praksis – behov for og effekt af intervention.

Ph.d.-projekt ved Forskningsenheden for Almen medicin, Aarhus Universitet (prof. Olesen F) i samarbejde med Center for Epidemiologisk Grundforskning, Aarhus Universitet (overlæge, dr. med. Sørensen HT) samt Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser (overlæge, dr. med., ph.d. Fink P).

Status: Under analyse og publicering.

Fink P, Olesen F, Paarup B, Zachariae B, Andersen JØ, Toft T, Frostholm L, Christensen KS, Nielsen JM.

Forebyggelse af funktionelle lidelser og uhensigtsmæssig sygdomsadfærd i almen praksis (FIP).

Undersøgelsen er et samarbejde mellem Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser, Århus Universitetshospital, Forskningsenheden for Almen Medicin, Aarhus Universitet, Psykologisk Institut, Aarhus Universitet og Afdeling for Etnografi og Socialantropologi, Aarhus Universitet.

Undersøgelsen er finansieret via en bevilling fra Forskningsrådene i forbindelse med det tværvidevidenskabelige forskningsprogram Sundhedsfremme og Forebyggelsesforskning, som er et program under Tværrådsligt program for Sundhedsforskning samt Kvalitetsudviklingsudvalget vedr. almen praksis i Århus Amt.

I projektet indgår følgende delprojekter:**1. Andersen JØ.**

- a. *Somatiserende patienters sygdomsopfattelse og adfærd i interaktionen med behandlere og familienetværk. En interview undersøgelse.*

Projektbeskrivelse

Tolv patienter, der har været igennem psykiatrisk forskningsinterview i forbindelse med FIP-studiet, er blevet udvalgt af de psykiatriske interviewere til en serie kvalitative interviews ud fra en distinktion mellem 'ægte somatiserende' og 'partiel (fakultativ) somatiserende'.

Det er formålet at beskrive forskellige former for sygdomsadfærd, som er relateret til henholdsvis ægte og partiel somatisering. Det er endvidere formålet at studere det enkelte individs opfattelse af sin sygdom og at analysere brugen af narrativer (fortællinger) og sygdomshistorier i forbindelse med somatisering.

Status

Halvdelen af serien med 12 patienter er gennemført.

b. Studie- og feltophold i Sri Lanka. Et pilotprojekt.

Projektbeskrivelse

Under et studieophold i Sri Lanka i juli 2000 blev der indgået en aftale med samarbejdspartnere i Sri Lanka – især med psykiatere ved Peradeniya Teaching Hospital – om et pilotstudie af mulighederne for at anvende spørgeskemaer, skalaer og forskellige former for interviews, der er udviklet i en vestlig kultur, i forhold til somatiserende adfærd i Yatinuvara District (nær Kandy) i marts 2001.

Opholdet var endvidere en forlængelse af – og afslutning på – et medicinsk antropologisk feltarbejde i februar 1999 vedrørende 'illness narratives' og 'medical tests' i Yatinuvara District.

c. Somatisering og antropologi. Et litteraturstudie.

Projektbeskrivelse

En præsentation af litteratur, forskningstemaer og 'state of the art' i feltet mellem antropologi og medicin med særligt henblik på somatisering.

Status

Studiet er præsenteret i to videnskabelige foredrag – den 14.06.2000 i FIP-studiets møderække og den 09.07.2000 ved Peradeniya University – og i en publicerbar tekst: 'Somatization and anthropology: Medically unexplained physical symptoms, liminality and attachment to narratives'.

2. Toft T.

Behandling af somatiserende patienter i almen praksis.

Et randomiseret kontrolleret studie af resultatet efter en multifacetteret behandling.

Projektbeskrivelse

Ved op mod 1/3 af patienterne, der henvender sig til egen læge pga. et helbredsproblem, kan der ikke påvises somatisk (organisk) sygdom som forklaring på de fysiske symptomer. Disse såkaldte funktionelle lidelser bliver ikke diagnosticeret i omkring halvdelen af tilfældene, og patienterne udsættes ofte for unødvendige undersøgelser og behandlingsforsøg. Dette medfører unødigt lidelse for patienten og til tider skader, som patienten påføres på grund af (nytteløse) kirurgiske indgreb og medicinsk behandling.

Dette studie har til formål at undersøge, om en nyudviklet uddannelsespakke (TERM-modellen) vil sætte den alment praktiserende læge i stand til at foretage en kort, målrettet terapeutisk intervention, specielt beregnet for patienter, der præsenterer funktionelle symptomer.

Uddannelsespakken består af et 25 timers efteruddannelseskursus inkl. grundbog, instruktionsvideo, forskellige diagnostiske værktøjer og huskekort til den alment praktiserende læge.

Igennem et randomiseret kontrolleret studiedesign måles effekten ud fra dels forbruget af sundhedsydelse, dels spørgeskemaer om helbredstilstand og funktionsniveau gennem en opfølgingsperiode.

Patienterne diagnosticeres gennem et psykiatrisk forskningsinterview.

Status

1800 patienter og 38 læger er inkluderet i projektet i foråret 2000. I alt er 714 patienter interviewet med psykiatrisk forskningsinterview. 3 måneders follow-up er afviklet, og datarensning pågår.

3. Christensen KS.

Diagnostik af funktionelle lidelser i almen praksis. En randomiseret kontrolleret undersøgelse af effekten af diagnostisk hjælp.

Projektbeskrivelse

Psykiske lidelser findes hos mindst 20-35% af alle patienter i almen praksis. Flertallet af disse patienter behandles i primærsektoren og kun et mindretal i hospitalsregi eller speciallægepraksis. De hyppigst forekommende forstyrrelser er somatoforme lidelser, depressioner, angst og alkoholmisbrug.

Undersøgelser har gentagne gange vist, at cirka halvdelen af patienter med disse lidelser forbliver udiagnosticerede. Dette resulterer i betydelige lidelser for patienterne og et stort forbrug af sundhedsydelser.

Meget tyder på, at intensiveret efteruddannelse af de praktiserende læger kan medvirke til, at diagnostik og behandling af psykiske lidelser i almen praksis forbedres.

Formålet med dette delprojekt er at undersøge anvendeligheden af psykiatriske screeninginstrumenter som diagnostisk hjælp i almen praksis, i hvilket omfang disse forbedrer lægens diagnostik af psykiske lidelser, og hvilken betydning dette har for patienternes helbredstilstand og forbrug af sundhedsydelser.

Patienterne vil blive fulgt i 2 år med postomdelte helbredsspørgeskemaer og registerdata over forbrug af sundhedsydelser.

Status

38 praktiserende læger deltager i Århus Amt. Patientinklusionen er afsluttet i foråret 2000. Projektet er antaget til ph.d.-studium oktober 2000. Analysearbejdet er netop påbegyndt.

4. Frostholm L.

Symptomperception ved funktionelle lidelser.

Projektbeskrivelse

Teorier om *symptomperception* tager udgangspunkt i individets subjektive opfattelse af sundhed og sygdom. Oplevelsen af et fysisk symptom og tærsklen for at opsøge egen læge formidles af individets egne teorier om blandt andet sympto- mets årsag, tidshorisont, kontrol, behandling og potentielle konsekvenser.

Formålet med dette studie er at udvikle og validere et spørgeskema til at måle symptomperception i en almen praksispopulation.

Tidligere undersøgelser tyder på, at patienter med funktionelle lidelser i særlig grad er karakteriserede ved uhensigtsmæssige og rigide forestillinger om sygdom. Dette har en negativ effekt på sygdoms- og behandlingsforløb og vanskeliggør endvidere kommunikationen mellem læge og patient.

Deltagerne i studiet besvarer – udover spørgeskema om symptomperception – velvaliderede spørgeskemaer om psykiske og fysiske symptomer, helbredsstatus og tilfredshed med læge/patient-kommunikationen. Lægen besvarer spørgsmål om patientens symptomer. Derudover skal deltagerne besvare et postomdelt spørgeskema ved 3, 12 og 24 måneder. Endelig vil oplysninger om forbrug af sundhedsydelse blive indhentet fra registerdatabaser.

Ved at undersøge symptomperception meget tidligt i kontakten med sundhedssystemet kan man få væsentlig viden om betydningen af individets egne forestillinger om behandlings- og sygdomsforløb, og dette kan på længere sigt bidrage til at forbedre den eksisterende behandling af især patienter med funktionelle lidelser.

Status

1800 patienter og 38 læger er inkluderet i projektet i foråret 2000. 3 måneders follow-up er afsluttet og data-analyse påbegyndt.

5. Nielsen JM.

Profil af de alment praktiserende lægers psykiatriske efteruddannelse i Århus Amt og association med ydelsesmønstre.

Status: Under analyse og publicering.

6. Üstin B et al.

The Relative Burden of Different Diseases on Health Care Utilization (preliminary title).

Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser, ACE group, WHO, Forskningsenheden for Almen Medicin.

Status: Under analyse.

7. Epping-Jordan J et al.

Measuring Function in Primary Care Patients by Means of Disability Assessment Scale (preliminary title).

Forskningsenheden for Funktionelle lidelser, ACE group, WHO, Forskningsenheden for Almen Medicin.

Status: Under analyse og publicering.

8. Rosendal M.

Søsterprojekt i Vejle.

Udredning og behandling af somatiserende patienter i almen praksis.

Et interventionsstudie.

Status: Under analyse og publicering.

Bedømmelsesopgaver

Per Fink

Bedømmelse af 2 ph.d.-afhandlinger ved Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet, Københavns Universitet.

Bedømmelsesudvalg vedrørende *Promotional Chair* i liaisonpsykiatri ved School of Psychiatry and Behavioural Sciences, Manchester University, England.

Videnskabelige publikationer

Fink P.

Somatoforme lidelser.

Tandlægebladet 2000, 104, nr. 3.

Jørgensen CK, Fink P, Olesen F.

Psychological Distress Among Patients with Musculoskeletal Illness.

Psychosomatics July/Aug. 2000; 41: 4.

Jørgensen CK, Fink P, Olesen F.

Psychological Distress and Somatization as Prognostic Factors.

British Journal of General Practice July 2000; 50: 537-41.

Hansen MS, Fink P, Frydenberg M, Søndergaard L, Oxhøj M-L, Eriksen M.

Mental Disorders in Medical Inpatients: Prevalence, Detection and Treatment Status.

Journal of Psychosomatic Research March 2000; 48: 3.

Hansen MS, Fink P, Frydenberg M, Søndergaard L, Oxhøj M-L, Eriksen M.

Mental Disorders in Medical Inpatients and the Association to Severity of Illness, and Self-rated Physical Disability and Health.

Psychosomatics 2000 (in press).

de Jonge P, Huyse FJ, Lobo A, Herzog T, Slaets JPJ, Lyons JS, Opmeer BC, Stein B, Arolt V, Balogh N, Cardoso G, Fink P, Rigatelli M, van Dijck, Mellenbergh GJ.

Care Complexity in the General Hospital: Results From a European Study.

Psychosomatics 2001 (in press).

de Jonge P, Huyse FJ, Lobo A, Herzog T, Slaets JPJ, Lyons JS, Opmeer BC, Stein B, Arolt V, Balogh N, Cardoso G, Fink P, Rigatelli M.

Risk Factors for Complex Care Needs in General Medical Inpatients: Results From a European Study.

Psychosomatics 2001 (in press).

Huyse FJ, de Jonge P, Lobo A, Herzog T, Slaets JPJ, Lyons JS, Opmeer BC, Stein B, Arolt V, Balogh N, Cardoso G, Fink P, Rigatelli M.

COMPRI – An Instrument to Detect Patients With Complex Care Needs: Results From a European study.

Psychosomatics 2001 (in press).

Bøger og bogkapitler

Fink P.

Somatization Disorder and Related Disorders.

New Oxford Textbook of Psychiatry, eds. Gelder MG, López-Ibor JJ, Andreasen A. Oxford University Press 2000: 1080-1088.

Fink P.

Somatization – in Relation to both Depression and Anxiety Disorders.

SmithKline Beecham, Nordic Psychiatric Symposium 2000.

Fink P, Birket-Smith M.

Somatisering og Smertes.

Smertebogen, FADL's Forlag (in press).

Ikke-videnskabelige publikationer

Ikke nogen aktuelt.

Poster

Fink P, Toft T, Rosendal M.

TERM-modellen: Et efteruddannelsesprogram for alment praktiserende læger i diagnostik og behandling af funktionelle symptomer (somatoforme lidelser).

Årsmøde i Dansk Selskab for Medicinsk Uddannelse, Odense 3. november 2000.

Videnskabelige foredrag

Fink P.

- *Somatization in a Historical Perspective*. Lecture given at the national Finnish CL symposium. Türku, Finland, januar 2000.
- *Treatment of Functional Disorders*. Lecture given at the national Finnish CL symposium. Türku, Finland, januar 2000.
- *Somatization*. Guest lecture given at the University of Türku. Türku, Finland, januar 2000.
- *Somatization – in Relation to Both Depression and Anxiety Disorders*. SmithKline Beecham, Nordic Psychiatric Symposium 2000. Stockholm, marts 2000.
- *Depression and Heart Disease*. Den 26. Nordiske Psykiater Kongres. København, 23.-26. august 2000.
- *Impact of Somatization Studies on the Organization of CL Services*. 23rd European Congress of Psychosomatic Research/EACLPP. Oslo, 16.-21. juni 2000.
- *Somatisering; forekomst, diagnostik.*
Somatisering; behandling.
CL psykiatri i Danmark.
8. Nasjonale konferanse ”Mot en felles standard i norsk konsultasjon-liaison psykiatri”. Oslo, 27.-28. marts 2000.

Andersen JØ.

- *Reconsidering Interviewing Techniques*. Social Research Center, American University. Cairo, 14. januar 2000.
- *Medical Anthropology and Somatization*. Arthur Kleinman and Laurence Kirmayer as Prototypes of the Last Twenty Years of Medical Anthropology. Art Faculty, Peradeniya University. Sri Lanka, 9. juli 2000.

Foredrag og undervisning i øvrigt

Fink P.

- Foredrag: *Somatisering – teori og behandling*. Psykosomatik – Somatisering. Årsmøde og generalforsamling i Sundhedspsykologisk Selskab. Gentofte 3.-4. marts 2000.
- Foredrag: *Funktionelle lidelser*. Ondt i livet/fibromyalgi og kronisk træthedssyndrom. Jydsk Medicinsk Selskab. Skejby Sygehus, 2. marts 2000.
- “Meet the expert”. Discussion in a study group on CL psychiatry. Türku, Finland, januar 2000.
- Undervisning: *Liaisonpsykiatri*. Specialuddannelse for sygeplejersker i psykiatrisk sygepleje. Psykiatrien i Århus Amt, 11. januar 2000.
- Undervisning: *Psykologiske aspekter*. Gynækologens smertensbarn – den kroniske smerte. Efteruddannelseskursus for speciallæger i gynækologi og obstetrik. Skejby Sygehus, februar 2000.
- Foredrag: *Funktionelle lidelser*. Afdelingskonference, Ortopædkirurgisk afdeling E, Århus Universitetshospital, april 2000.
- Foredrag: *Somatisering*. Ryggruppen ved Aalborg Sygehus, maj 2000.
- Foredrag: *Somatoforme tilstande*. Nycomed, Hotel Nyborg Strand, maj 2000.
- Foredrag: *Hvad fejler patienten, når patienten ikke fejler noget?* Vesteregens 12-mandsforening, Tønder, august 2000.
- Foredrag: *Somatisering*. Lægeforeningen for Randers og Omegn, september 2000.
- Undervisning: *Den somatiserende patient – hvordan håndteres denne problematik i vores sundhedssystem?* Vejle Amt, UddannelsesCentret for Sundhedsvæsenet, oktober 2000.
- Undervisning: Kommunikation; Teori og praksis. Lægekredsforeningen for Århus Amt, Uddannelsesudvalget, marts og oktober 2000.
- Undervisning: *Somatisering*. Hjørring Sygehus, Reumatologisk ambulatorium, oktober 2000.

- Undervisning: *Liaisonpsykiatri og somatoforme tilstande*. U-kursus for kommende speciallæger: Integreerede behandlingsformer. Odense Universitetshospital, nov. 2000/Rigshospitalet, København, maj 2000.
- Foredrag: *Somatoforme lidelser*. 9. Augustenborgske Symposium. Augustenborg Sygehus, november 2000.
- Foredrag: *Somatiserende patienter – hvor meget fylder de på et sygehus?* Fynsk Medicinsk Selskab. Odense Universitetshospital, december 2000.
- Foredrag: *Kognitiv behandling af somatoforme lidelser*. Kognitiv Forum, Århus, december 2000.

Toft T.

- *Abstinensbehandling*. Staff Meeting, Marselisborg Hospital, oktober 2000.
- Foredrag: *Behandling af somatiseringstilstanden. Et aktuelt forskningsprojekt*. Fynsk Medicinsk Selskab. Odense Universitetshospital, december 2000.
- Foredrag: *Behandling af somatiserende patienter i almen praksis*. Gå-hjem-møde. Tønder, november 2000.

Christensen KS.

- Foredrag: *Metode til forbedring af diagnostik*. Fynsk Medicinsk Selskab. Odense Universitetshospital, december 2000.
- Foredrag: *Psykiatriske Rating Scales som diagnostisk hjælp i almen praksis*. Lægedage 2000. Bella Centret, november 2000.

Andersen JØ.

- *Medicinsk antropologi og somatisering. Illustreret ved Arthur Kleinman og Laurence J. Kirmayer*. FIP-studiets møderække 14. juni 2000.
- *Antropologi og Epidemiologi*. Afdeling for Etnografi og Socialantropologi, Aarhus Universitet, 25. september 2000.
- *Forskertrianglering i FIP-studiet i forbindelse med Jørgen Østergård Andersens projekt 07.02.00 (III), 06.03.00 (IV), 03.04.00 (V), 26.06.00 (VI), 04.09.00 (VII), 09.10.00 (VIII) og 06.11.00 (IX)*.

Formelle vejledningsopgaver

Fink P

- Læge Merinder L, Aarhus Universitet, Afdeling for Psykiatrisk Demografi.
Ph.d.-projekt: *Impact of Patient and Relative Education on Knowledge, Satisfaction with Services and Clinical Outcome in Schizophrenia.*
- Læge Hansen MS, Aarhus Universitet, Afdeling for Psykiatrisk Demografi og Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser.
Ph.d.-projekt: *Mental Illness in Medical Inpatients.*
- Læge Vedsted P, Aarhus Universitet, Forskningsenheden for Almen Medicin i Århus.
Ph.d.-projekt: *Hyppige brugere i almen praksis.*
- Læge Jørgensen C, Aarhus Universitet, Forskningsenheden for Almen Medicin i Århus.
Ph.d.-projekt: *Patients with Musculoskeletal Illness in General Practice.*
- Læge Toft T, Århus Universitetshospital, Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser.
Ph.d.-projekt: *Behandling af patienter med funktionelle lidelser i almen praksis (Treatment of Somatizing Patients in General Practice).*
- Læge Christensen KS, Århus Universitetshospital, Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser.
Ph.d.-projekt: *Diagnosticering af funktionelle lidelser i almen praksis (Diagnosing Functional Disorders in General Practice).*
- Psykolog Frostholt L, Århus Universitetshospital, Forskningsenheden for Funktionelle Lidelser.
Ph.d.-projekt: *Sygdomsopfattelse hos patienter med funktionelle lidelser i almen praksis (Symptom Perception and Functional Disorders).*

Vejledning og rådgivning i øvrigt

Fink P.

- Vejleder for flere læger, psykologer og antropologer og andre faggrupper om påtænkte og igangværende forskningsprojekter.

Andersen JØ.

- Vejleder for Landsforeningen L.E.V. i forbindelse med pilotundersøgelsen *Mødet mellem etniske minoritetsforældre til udviklingshæmmede børn og det danske velfærdssamfund.*

Kongresser, konferencer og lignende

Fink P.

- SmithKline Beecham, Nordic Psychiatric Symposium 2000. Stockholm, marts 2000.
- Konsensuskonference om ICDH-2. Århus, juni 2000.
- Pain and Depression, Round Table Expert Meeting. København, juni 2000.
- Den 26. Nordiske Psykiater Kongres. København, august 2000.

Andersen JØ.

- Humaniora ved Årtusindskiftet/Humanities at the Turn of the Millennium. Det humanistiske Fakultet, Aarhus Universitet.

Andersen JØ, Christensen KS, Fink P, Frostholt L, Toft T, Ørnboel E.

- 23rd European Congress of Psychosomatic Research/EACLPP. Oslo, 16.-21. juni 2000.

Frostholt L, Toft T.

- European Educational Programme in Epidemiology, 3-ugers kursus i epidemiologi og statistik. Sponsoreret bl.a. af EU, WHO, International Agency for Research on Cancer og International Epidemiological Association. Firenze.

Arrangør/medarrangør af kurser

Fink P, Rosendal M, Toft T.

- Kursus for undervisere, *TERM-modellen*. FuglsøCentret, januar 2000.
- Kursus for praktiserende læger, internatkursus, *TERM-modellen*. Ry Park Hotel, februar 2000. Endvidere 3 aftenmøder, marts 2000.

Fink P.

- Spørgeskemakursus for ph.d.-studerende. Aarhus Universitet, september 2000.

Andersen JØ.

- *Kursus i kvalitativ interviewmetode*. Afdeling for Etnografi og Socialantropologi, Aarhus Universitet.
- Arrangør af Møderækken.

Gæsteforelæsere

- Overlæge Lars Thorgaard: *Den minimale men afgørende personlighedsforandring hos læger i Balintgruppe*. Møderækken foråret 2000.
- Professor, dr. phil. Ton Otto: *The Quality of Qualitative Research. Problems of Validity and Reliability*. Møderækken foråret 2000.
- Privatpraktiserende klinisk psykolog Annette Skriver: *Psykologisk behandling ved somatiske tilstande. Eksemplificeret ved psykologisk smertebehandling*. Møderækken foråret 2000.
- Overlæge, dr. med. Michael Binzer: *Aktuel forskning vedrørende kliniske karakteristika og prognoser for patienter med konversionssyndromer*. Møderækken foråret 2000.
- Læge, ph.d.-studerende Morten Steen Hansen: *Den psykiske sygelighed i en intern medicinsk afdeling*. Møderækken foråret 2000.
- Praktiserende læge, professor, dr. med. Frede Olesen: *Funktionelle Lidelser og Shared Care*. Møderækken foråret 2000.

- Professor, dr. med. Preben Bo Mortensen, Center for Registerforskning: *Hvad kan registre bruges til i epidemiologisk forskning?*
Møderækken efteråret 2000.
- Læge, ph.d.-studerende Ane Marie Thulstrup, Klinisk Epidemiologisk afdeling, Århus Universitetshospital: *Prognosen hos patienter med levercirrose (skrumpeliver). Kliniske epidemiologiske studier.*
Møderækken efteråret 2000.
- Forskningsprofessor, dr. med. Bobby Zachariae, Psykoonkologisk Forskningsenhed, Århus Universitetshospital: *Symptomer og sygdomsadfærd i et psykoneuroimmunologisk perspektiv.*
Møderækken efteråret 2000.
- Professor, overlæge, dr. med. Troels Staehelin Jensen, Neurologisk afdeling F, Århus Kommunehospital: *Somatisering set med neurologens øjne.*
Møderækken efteråret 2000.
- Psykolog, ph.d.-studerende Tina Aaen Geest, Institut for Almen Medicin, Aarhus Universitet: *Coping og almen medicin.*
Møderækken efteråret 2000.

Udvalgsarbejde, tillidshverv og lignende

Fink P.

- Formand for interessegruppe for psykosomatik og liaisonpsykiatri under Dansk Psykiatrisk Selskab.
- Medlem af bestyrelsen for European Association for Consultation-Liaison Psychiatry and Psychosomatics (EACLPP).
- Medlem af arbejdsgruppe for oprettelse af en skandinavisk uddannelse i konsultationsliaisonpsykiatri.
- Medlem af visionsgruppen for Miljø for Folkesundhedsvidenskab.

Tidsskriftopgaver

Fink P.

Referee-opgaver for:

- Ugeskrift for Læger
- Nordisk Psykiatrisk Tidsskrift
- Journal of Psychosomatic Research
- Psychosomatics
- Acta Psychiatrica Scandinavica
- Psychosomatic Medicine